

HRVATSKA RIEČ

Preplatna cijena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lišta nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para petiti redak ili po pogodbi. — Priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petiti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Veliki prosvjed.

Kako je poznato pravaši su u jednoj od prvih sjednica Sabora prikazali prešni predlog, da se upravi Nj. V. adresa. U istoj sjednici takav predlog je prikazao i jedan član utvare.

Međutim taj predlog nije dolazio na dnevni red i pravaši su prikazali prešni predlog, da odbor koji je bio izabran za sastav adrese, izvjesti sabor kroz tri dana.

Ovaj predlog naše stranke je bio odklonjen, a adresa, sasvim da je predsjednik bio obećao da će doći na dnevni red u jednoj od nastajinih sjednica, nije se prikazivala, pače je izgledalo da se navlaš oteže sa istom, kao i sa drugim važnim pitanjima.

To je taktika — o kojoj bi se dalo dosta pripovijesti, no u tom drugu put.

Saborisanje se je nekako preko volje nastavljalo. Već na 20 studenoga tuželo se tomu učiniti kraj, pa je predsjednik str. pr. Prodan htio da se dnevni red sastavlja u sporazumu sa pročelnim strankama. Ali i to je bilo odbiveno. Htjeli su raditi što hoće, kako i kao hoće.

Zastupnici stranke prava uza sve to nastojali su izpunjavati svoju dužnost. U saboru uvijek prvi; u odborima nikad uzmanjali, povjerenje im stvari odmah rješavali.

Na jednom se počelo šaputati da utvara misli, prisiljena od svojih saveznika, prosvjedovati proti zagrebačkom procesu radi veleizdaja. A bilo je i skrajno vrijeme: osuda se je imala izreći kao sutra.

I zbilja klub zastupnika stranke prava dobije poziv, da bi došao sa ostalim strankama dogovoriti se o prosvjedu proti veleizdajnoj parnici, sastavljenom od Dr. Tresića — Pavičića.

Naš klub je za to delegirao Dr. Ivu Prodana i Dr. M. Drinkovića.

Oni su dakle pošli na taj dogovor, odlukom da reku svoje mišljenje i ako je moguće da učestvuju ako se bude moglo što dobra i korisna učiniti.

Mandat je međutim njihov bio da izjave, kako klub str. prava neće sudjelovati u spomenutom prosvjedu dok je sastavljen kako im je bio predan.

Što je taj prosvjed bio? Evo. U njem se nabrja, kako je kr. državno odvjetništvo u obuznici i plaidoyeru tvrdilo, da se u zemljim Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini snovala veleizdaja. Navodjaju se i stranice gdje se to tvrdi. Navodjaju se da državni odvjetnik govori o dopisivanju revolucionaraca sa jednimšnjenicima u Dalmaciji i Dubrovniku.

Proti tim tvrdnjama k. državnog odvjetnika u Zagrebu se ustaje tako, da sator s indignacijom odbija tu potvoru.

Mišta više nije sadržavao taj toliko razglašeni prosvjed, sabora.

Kad se u skupu odaslanika pročitao taj prosvjed stala se natezati gospoda od utvare i ona od srbskog kluba. To natezanje je trajalo prilično dugo.

Na upit, što odaslanici stranke prava glede tog prosvjeda misle, odgovorio je Dr. Drinković: „da oni čekaju neka se najprije gospoda o istome sporazume. A međutim da on, drži taj prosvjed jednostavnim pranjem.“

Ovaj odgovor je gospodu malo usupnuo. Počela su za tim opet natezanja. Čulo se izjava, da drugačije prosvjedovati nije moguće; da predsjednik drugačije neće; da ba namjestnik drugačije neće; da bi se zatvorio sabor itd.

Napokon gospoda su se sporazumila, da će još nadodati i s ogorčenjem prosvjeduje proti progonoštvima Srba u Hrvatskoj i Slavoniji.

Kad su do toga došli, na poziv predsjedatelja Milčića, htjeli su odmah tu izjavu potpisati, i bez da su odaslanike pravaškog kluba pitali za mišljenje.

Na taj korak, koji graniči sa neuljudnošću, upozorio ih je Dr. M. Drinković vele, da su oni gospodari raditi što hoće, ali da svojim potpisima oni onemogućuju svako sudjelovanje pravašima. Ovi da imaju još odlučiti, a kad se dogovore sa drugovima, da će to i učiniti. Kako su se gospoda tekarski uslied dugog razpravljajanja

složila, treba da to i pravašima omoguće. Oni da nemaju mandata razpravljati o njem posve novom.

Gospoda prosvjedovatelji uvidili su opravdanost opazke, pa odlučise da se ponovno sastanemo sutra u 9 sati pred podne, sat prije sjednice satorske.

Predsjedatelj Milčić opaža, da rezolucija nesmije biti drugačija, nego ova i nikakva druga.

Na to nitko ništa, i sledio je raztanak.

Odaslanici stranke prava dobiše uvjerenje, da tu i u tom poslu njima nije mjesta.

Oni su uvidili 1. Da je cijela ta stvar jednostavno pranje, a oni od pranja potrebe nemaju, i stidili bi se prati se.

2. Da je taj glasoviti prosvjed proša cenzuru i namjestništva i ostalih c. k. doglavnika, a oni takva što nisu vični potpisivati, nego rade i potpisuju što im jedino njihovo otačbeništvo nalaže.

3. Da je taj prosvjed posve izprazna i suvišna stvar, da je uperen proti čovjeku koji radi po zapovjedi.

4. Da je taj prosvjed poniženje u doba kad se nad Hrvatima vlada kako danas; i da je kukavština pustiti sve to bez ikakvog spomena, a nekmoli odvažnog prosvjeda.

5. Da je prezati pred zatvorom sabora izlika, a da je djetinjasto tješiti se mogućnošću da se razvičeš u saboru, jer satorski govori nisu izljeve satorske volje, nego su to rezolucije i one vriede uprav onoliko koliko sadrže.

Te i druge razloge se odlučilo iznieti u saboru, što je učinio kako je poznato Dr. Drinković. Odlučilo se također iznieti i svoju posebnu rezoluciju u saboru, što je također učinjeno.

U jutro pred sjednicom došao je sam Dr. Drinković koji je u ime kluba do poznati klubski zaključak, kojim pravaši odbijaju sudjelovanje.

Pitat će ikogod, zašto pravaši, nisu iznieti svoju rezoluciju pred ostale zastupnike u sastanku, nego su to tek učinili u saboru.

Odgovor je već jasan u načinu kako se sastanak vodio.

Reklo se: „oni i nikakvu drugu“. A tko drži do časti, tko zna što je ponos stranke, tko u obće može pojmiti, kako se među ljudima ima obćiti, znać će, da pravaši nisu mogli drugačije postupiti nego su postupali.

Oni nisu mogli iznieti svoju rezoluciju nego pred sabor, a u saboru je „većina od pranja“ tu rezoluciju zakopala, jer drugačije nije smjela, jer drugačije nije mogla, jer joj je bilo zapoviedjeno što mora raditi i dokle mora poći.

Ni korak dalje! Jest, ni korak dalje, zapovieda se utvare i ona mora slušati.

A da je tako dokazat ćemo i u drugim pitanjima, pa zaludu „Novom Listu“ klicati na obranu tobožnjih njegovih radikala... Poznamo ih.

U ovom postu, radi pravednosti, moramo izključiti zastupnike samostalne organizacije; oni su bili pripravi potpisati mnogo više nego su potpisali; oni nisu pod komandu.

Što rekomo o toliko razvikanoj rezoluciji ostaje, tako da se većina njihovih listova stidila objelodaniti je potpunu. Većina je objelodanila samo zaključak. Ali taj zaključak je uprav bio za većinu posve nuzgredan, prisiljen, iznuđen od Srba uz velike napore, a i žrtve.

Pravašku rezoluciju, naravno, ti veliki opozicionašci nisu ni objelodanili, jer im je kopala oči, kao što im kopao oči sve što je pravaško.

Ali zaludu im sve: pravaši nisu vikači, ali nisu ni pod komandu: izpraznih demonstracija oni se stide.

A da je sve to bila izprazna, uzaludna demonstracija pod pokroviteljstvom c. k. vlade najbolji je dokaz, da je istu potpisao vladinovac dušom i srecem i do groba.

I ta demonstracija je stidila, kad je više bila bezpredmetnom... Ali, naravno, gleda se poza, a poza je bila za najvešte majstorska, uprav teatralna...

Promislite: opozicija pod komandu vlade, a sve to onako nekako... razvikano... kao južno... južno...

Nego vidit ćemo još toga.

Sabor u Zadru.

Sjednica od 16. listopada. (Nastavak).

Čingrija. Vjersijski zavod rek bi da nije za svu Dalmaciju nego za Zadar, gdje što god se zida, zida se pomoću našega zavoda. U Zadru tko traži predujam, brzo ga dobije, dok oni iz zemlje treba da dugo čekaju, jer im se stavljaju sve moguće zapreke. On se na to ne tuži, pače priznaje da mora biti tako, jer upraviteljstvo zavoda poznaje dobro čeljad u Zadru i njihove ekonomske prilike, te ne treba da se dugo o njima izvješćuje; ali uprav zato, radi ove uzudne razlike u otrsvanju posla, treba da se u zemlji podignu poslovnice. Govornik misli, da bi se jedna ovaka poslovnic mora podići u Dubrovniku, poglavito sada, kada radi smještanja vojničkog zapovjedništva, morat će se graditi. Preporučuje saboru, da uvaži ovu njegovu želju.

Milčić. Preporuke su dobre, ali se lako zaboravljaju; s toga bi trebalo pa sabor prihvatiti jednu rezoluciju, kojom se traži ustanovljenje jedne poslovnice u Spljetu, jer inače i sam zakon to predvidja. Taku poslovnicu trebalo bi dakako da ima i Dubrovnik. Iznosi ovaj predlog:

Podružnica zemljišno-vjersijskog zavoda u Spljetu neka se po obstojećem zakonu oživotvori i neka se prouči pitanje, da se isto tako ustanovi podružnica u Dubrovniku, pa neka zem. odbor u dojučem zasjedanju izvjesti sabor o shodnoj promjeni obstojećeg statuta.

Lupis. Nije na čistu, je li zavod ustanovljen za zidanje zgrada ili za podpomaganje siromaha.

Marović. Ovaj je predmet vrlo važan i dugo bi ga se moralo pretresti, te ga se ne bi smjelo donositi u zadnjoj sjednici. Vjersijski zavod trebalo bi da bude ogledalo ekonomske snage naše zemlje, ali ovako kako sada posluje, nije. Nema mu još glave; ravnatelj nije još imenovan, a bilo bi već skrajnje vrijeme. Upozoruje na neke podatke.

Treba naći lieka nedostatcima i prije svega naći zavodu ravnatelja, ali baš strukovnjaka, koji nek učini da zavod bude uprav u korist naroda. — Prelazi zalim na svoj izstup iz hrvatske stranke. Zna da se svakojako tumačio taj njegov izstup, pa da iznese pravi uzrok na čistac, reći će, da u pregovorima za izbor članova zemaljskog odbora on je htio, da u odboru budu sve stranke zastupane; ali je s tim svojim predlogom ostao osamljen, pa se riešio da izstupi.

Milčić. Za lični čin glede izjave Marovića. (Ali nastaje buka u sabornici, te se zast. Milčić odriče rieči.)

Baljak. Nitko kao on nije ovdje u saboru imao prigode da upozna iz direktnih opažanja poslovanje vjersijskog zavoda. Mnoge su tužbe i prigovori pali, i u javnosti se čuli, a svak zna koliko vriede ovaka posvjedočenja. Postavljaju se dva pitanja glede zavoda: jedno je pitanje, je li se ova naša ustanova pokazala korisnom, drugo se odnosi na pravilnost unutrašnjeg uređivanja. O tom govori na dugo iznoseć mane zavoda i opravdajuć ih raznim olakšicama.

Ovaj je Zavod jedna vrlo korisna ustanova, ali da može cvjetati, treba da čeljad budu zato odgojena, da shvate ije smisao i prijev svega da znadu štediti: štednja je prvi uvjet. Do ovog odgoja, da ove spoznaje naš narod još nije došao.

Osvrće se na koncu na opazke predgovornika, te zast. Mihaljeviću opaža, da Zavod ne daje zajam na industrijalna poduzeća, koju su po Pravilima izključena; ali ne stoji da ne daje na zgrade, pak makar da je u njoj namještanje kakva fabrika.

Marović. Zahvaljuje zast. Baljaku na tolikim dragocjenim razjašnjenjima. Nada se, da će se svi ovi poroci odstraniti. Kaže da ako se sada nešto življe radi u Vjersijskom Zavodu, zalude ide prije svega naše novine, koje su iznosile sve mane što su u njemu. On je su tvrdio nada, da se nikad više neće ponoviti što je dosad bilo. Neka se dakle biraju

ljudi bez obzira kako koji misli, nego po sposobnosti.

Zafron, izvjestitelj. Nijesu opravdani prigovori, da je predmet kasno iznesen na pretres. Odbor bio je prikazao spise još 20 rujna, pa kad su oni bili na raspoloženju odboru, mogli su ih i drugi pregledati. On neće da se osvrne na ostale prigovore, jer je to već učinio zastupnik Baljak u svome govoru, u kojemu je razpršio sve sumnje. I on je strepio za ovaj Zavod, ali poslije govora Baljakova, uvjeren je, da se ide već u redu.

Na glasovanju primljen je predlog finansijskog odbora pak i predlog zast. Milčića.

3. Izvještaj verifikacionalnog odbora o izboru zastupnika vanjskih obćina kotlara Dubrovnika-Cavtata.

Tom maseo, izvjestitelj odbora, čita izvještaj, kojim se predlaže, da se izbor uništi a pozove Vladu neka raspíše nove izbore.

Nitko ne uzimlje rieč, te se predlog stavlja na glasovanje. (Primljen.)

Dulibić. S obzirom na narednu tačku dnevnoga reda, u kojoj će se valjda razviti razprava, predlaže da se sjednica prekine, budući da je kasno.

Predsjednik. Kaže da će narednu IV i V tačku dnevnog reda staviti na pretres večeras; megutim prelazi na

6. Izvještaj finansijskog odbora o molbi liječnika — prvenaca i liječnika prvenaca — ravnatelja za povišenje plaće.

Čingrija, izvjestitelj odbora, čita izvještaj, kojim se predlaže, da se preko molbe predje na dnevni red.

Nitko ne uzimlje rieč; predlog je stavljen na glasovanje. (Primljen.)

7. Izvještaj finansijskog ođora o molbi pokrajinskih ljekarnika za povišenje plaće.

Čingrija, izvjestitelj odbora, čita izvještaj, kojim se predlaže, da se preko ove molbe predje na dnevni red.

Nitko ne uzimlje rieč. Predlog je stavljen na glasovanje. (Primljen.)

Predsjednik prekida sjednicu u 1 sat i 45 i javlja, da će je nastaviti poslije podne u 5 sati i 10.

Večernja sjednica 16. listopada.

Predsjednik nastavlja sjednicu u 5. sat i 45 č.

45. Izvještaj verifikacionalnog odbora o izboru zastupnika izbornog kotara grada Makarske.

Medini, izvjestitelj, čita izvještaj kojim odbor predlaže da se uništi izbor Ribičića i pozove Vladu da raspíše nove izbore.

Tom maseo čita prijedlog odborske manjine, da sabor izvoli priznati don Nikolu Ribičića kao zakonito izabranoga zastupnika sreza grada Makarske.

Dulibić. Nije se nadao ovoj raspravi. Mislio je da će Ribičić, ponavniš sve prilike svoga izbora, sam položiti mandat; inače kad je odbor predložio da se izbor uništi, morao je barem tada položiti mandat. Izbor, koji se obavio u Makarskoj, pravi je politički škandal; ipak došlo je da se o njemu povede rasprava, ali je to došlo u zadnji čas, kad se svakome žuri, da se kući vrati. Bilo je vremena da ga se koji dan prije pretrese. Govori o razmetanju kotarskog Poglavarstva u Makarskoj radi ovoga izbora, te iznosi nekoliko konkretnih slučajeva, kako dva obrtnika nijesu bila pripuštena na glasovanje, jer da ne prebijaju u Makarskoj. Govori o Ivanu Piratu, obrtniku u Makarskoj, koji plaća poreze te dolazi u prve dje trećine birata, i kako je Poglavarstvo reklo, da je on već obavustavo tjeranje obrta, te da ga se mora izbrisati iz imenika biraća za godinu 1909; to da nije istina, jer on mora da za ovu godinu plati porez, pa obavustavo ili ne obavustavo svoj obć. Kaže da ne budu trojica nezakonito izbrisana, bio bi Klarčić izabran; te će dakle reći, da je Ribičić bio nezakonito izabran.

Govorio na dugo o biracu Marku Šimiću, za kojega se nije iz imenika moglo razaznati je li pokojnog Mata ili nije. U dvomnici je li mu otac živ ili nije, komisija ga je odbila; ali njegova je istovjetnost bila poznata svakome,

pa zato nije bilo razloga da se odbije njegov glas. Kaže da Makarska nije veliki izborni kotar, tu svak svakoga u glavu poznaje i zna kako koji misli i kako će glasovati; tako da mnogo vremena prije izbora zna se u mjestu kako će izbori ispasti. Da ovaj Marko Šimić bude bio pripušten na glasovanje, bio bi Klarić dobio 81 glas taman koliko i Ribičić; ali da se ne dogđe do žrjebanja i da se obezbiži izbor Ribičićev, bio je uništen glas Marka Šimića. Ali tu bijaše i drugo nešto po sriedi. Govornik kaže, da je politička vlast nagradila Kotarskog Poglavara za liepi uspjeh na izborima, pa ga premjestila na bolje mjesto. Kaže da je svim ovim nepodobnostima kriv naš izborni, red koji dopušta vlastima da čine što hoće. Postupanje i namjera vlasti u ovom izboru bijahu sasvim očite; brišali su se glasovi koji bi se bili podali za Klarića, pa je sam kotarski Poglavar glasovao za Ribičića. Povraća se na uništenje glasa Marka Šimića, kojega da je svak u Makarskoj vrlo dobro poznao, te kaže, da bi bila prava sramota, kad bi sabor odobrio Ribičićev izbor.

Vuković, Marko Šimić nije imao prava glasa. Pravaši su imali vremena od izbisanja iz imenika do izbora, da učine utok, ako su mislili da ga mogu učiniti. I glas Šime Šaula bio je zakonito odbijen, jer se radilo o jednom maloljetniku, kojega sud još ne bijaše proglasio punoljetnim. Govornik iznosi odnosei krstulist. Ovu okolnost treba da sabor uvaži.

Dulibić za stvarni ispravak. Istina da su izborni imenici bili izloženi i da nitko nije uložio utok; ali su ime Marka Šimića izbrisali kasnije. Svakako to nešto znači, kad je zast. Vuković pošao čak u Maribor, da dobije onaj krstini list. Kako god bilo, tri su glasa bila nepravdno uništena: Mata Cvitanovića, Jerka Komešina i Mata Vidovića.

Mladin o v. Makarska je i ovog puta bila pozorištem bezakonja u izborima. Ali ovaj posljednji nadmašta sve prijašnje. Spominje nekadašnje izbore Vukovića i Mrkušića, i kako se ovaj zadnji sam odrekao, kad je vidio kako je izabran. Politička vlast u Makarskoj toliko se razmetala, kao da Austrija nije imala pravo posla od ovih izbora. Sve bijaše protiv pravašima; sve što je vladino, političko je na izbor; žandari, činovnici i drugi. Može se slobodno reći, da se radilo o vladinoj kandidaturi. Kotarski Poglavar obilazio je sve činovnike, nakupajući ih i silujući ih da glasuju za Ribičića. Neki njesu nikako htjeli, ali je Poglavaru na koncu uspelo, da ih nagovori. Širile su se najgore vesti o Klariću. Poglavar i komesar javno su na ulici nagovarali birae da glasuju za Ročića, jer Namjesništveno Predsjedništvo bilo je izjavilo Poglavarstvu, da Ribičić mora pošto pošto ispasti. I sam zastupnik Vuković lično je uplivao na Namjesništvo, da Ribičić bude izabran; govorio je, da je Klarić odveć radikaln, pa je čak na Ministarstvu nastojao za Klarićeva protivnika. Zast. Vuković je bio došao u Makarsku da pomogne Poglavarstvu i da spase Poglavara iz nekih neprilika; njegov spas da je morao zavistiti od Ribičićeve pobjede. Komisija, koju je Poglavar imenovao, bila je očito u prilici Ribičiću. Na glasovanje dolazili su bolestni, pomurltvi; jedan je u takom stanju bio, da nije mogao ni izreći ime svoje kandidata; oružnički stražmar tratio čeljad da će ih globiti, pa čak zatvorio občinskog redara. U oči samog izbora htjeli zatvoriti jednoga da sutra dan ne glasuje. Ovakim postupanjem trebalo je da onaj izbor ispane kako je ispaio; ali nije nikome na čast. Govori i on o nezakonitostima počinjenim, te kaže, da je Klarić morao imati dva glasa većine. Nada se da Sabor neće dati svoje sankcije ovakom izboru.

Toničić, se na dugo bavi ovim izborom, da brani držanje vlade.

Smrknjić veli, da se Taljana ove razprave ne tiče, ali žigoše, što su taljani u Makarskoj glasovali za protivnika Hrvata. Veli, da posle govora Dr. Dulibića treba bijati unieti svijelosti u ovaj izborni čin.

Drinković, Gosp. Toničić rekao nam je, da se ne možemo tužiti na način, kojim je bila sastavljena komisija i da vlada nije vršila nikakav pritisk. Odgovara, da su izbornici bili od žandara pohvatani, da podju glasovati.

Lupis. Protivi se predlogu Smerčinicha, jer da i posle izvidjaja neće se dobiti istinska slika ondašnjih prilika. U našim izborima u obće ne prevladjuje pravo, te sumnja, da li se izbori obavljaju po zakonu. Očito je, kad u jednom izboru jedan jedini glas odlučuje, tu mora da je nešto po sriedi, s toga misli, da bi najbolje bilo uništiti izbor i obaviti novi.

Predsjednik prekida sjednicu prama predlogu zast. Mihaljevića, pa je poslie 5 minuta ponovno otvara.

Trumbić. Bio je član verifikacionog odbora u kojemu je predložio, da se učine izvidi. U utoku proti Ribičićevu izboru bilo je mnogo prigovora, ali ne bijahu svi dosta jasni. Samo jedan bio je doista konkretan i izobiljan, pa radi toga trebalo bi da se stvar razvidi. Predlog da se izbor uništi i obavi nov, misli da ne valja jer bi se bez ikakve potrebe iznova uzrujalo ovo pučanstvo. Govornik bi mogao reći, da ne bi samo jedna stranka imala da se tuži, jer on zna na primjer, da su občinski stražari bili

zatvorili jednoga, koji je hotio da glasuje za Ribičića. Svakako treba da se stvari razvide. Glasovati će za predlog zast. Smerčinicha, jer je i on njegova mnijenja. Sad je naravno prekasno da se išta učini, ali međjutim neka zemaljski odbor učini potrebite izvide i neka svoj elaborat izruči, kad bude novom verifikacionom odboru u nastajnom zasjedanju. On poznaje dobro Ribičića i zna da je to odličan čovjek, pa kad bi osjećao, da je nepravdno izabran, jamačno bio bi sam položio mandat.

Drinković izjavljuje, da će i pravaši glasovati za Smerčinichev predlog.

Medini izvjestitelj kaže, da se odbor u svom prosudjivanju držao jedino prigovora sadržanih u utoku. Govori o činjenicama, koje su u utoku nabrojene i kako one ne donose pravih dokaza.

Tommaso. Haran je Smerčinichu, što je iznio onaj svoj predlog.

Razprava je zatvorena.

Predsjednik iznosi na glasovanje odgovoditeljni predlog Smerčinicha. Primljen je.

Predsjednik preskače 8. u i 9. u tačku dnevnoga reda, i prelazi na

10. Prvo čitanje zakonske osnove o preinaci zakona vru odredbine na pivo.

Radić izvjestitelj, čita izvještaj i zakonsku osnovu.

Zakonska osnovu primljena je bez razprave u sva tri čitanja.

8. Riešenje molbenica.

Biankini, izvjestitelj odbora, čita razna riešenja.

Pri molbi zemaljskog kazališta u Zagrebu za pripomoć za prestave u njekim mjestima Dalmacije, govori.

Tresić, koji odobrava predlog, da se molba izruči zemaljskom odboru, te je živo preporučuje.

Predsjednik zatvara sjednicu u 8 s. i pō u večer, i najvsta da će naredna biti u nedjelju u 10 s. u jutro.

Parlamentarno izvješće.

Beč, 23. listopada 1899.

Carevinsko vieće.

Na 20. o. mj. sastalo se je nakon duge stanke carevinsko vieće. Pri otvoru očekivalo se je da će biti vike i buke; govorilo se je i pisalo, da će se obstrukcijom zapriječiti i izbor predsjedništva, da će s toga parlament biti zatvoren i čak razpušten. Od svega toga ništa se nije obistinilo, izim što su česki radikali pri otvoru sjednice podigli galamu i pozdravili Bienertha i njegove drugove raznim povocim. Predsjednik po starosti Dr. Funke otvorio je sjednicu i nakon kratkog pozdrava zastupnicim izjavio je, da prekida sjednicu za 48 sati te nastajnu sjednicu za izbor predsjedništva uručie za dan 22. o. mj.

Proti tomu su niemi radikali prosvjedovali, pošto zbija po poslovniku imalo se je odma u prvij sjednici birati predsjedništvo.

Nu posredovanje nije im pomoglo, jer je predsjednik odgodio sjednicu polag zaključka prihvaćena na sastanku pročelnika, a to na izričiti zahtjev predstavnika „Slavenske jednote“, koja je uspjela, da izkaže tako svoju moć. Radi toga su bečke njemačke novine uprav biesne, jer u tom neznomom popuštaju parlamentarne većine, prama slavenim uvidjaju slabost njemačkih stranaka a i slabost vladajućeg sustava. Vidi se po tom, da su niemi puno svjestini svoje jakosti i moći!

U sjednici 22. o. mj. sledio je izbor predsjedništva. Predsjednikom bio je izabran dosadašnji predsjednik Dr. Pattai, podpredsjednicim bijahu izabrani također predjašnji podpredsjednici izim Dr. Laginja. Njeste kojeg bi, polag postojećeg sporazuma izmedju Slovenaca i Hrvata, izabran zastupnik Pogačnik. Izabrani su za tim isti perovodje i redatelj, koji su i u minulom zasjedanju te časti obnašali.

U ovoj sjednici vlada je prikazala razne zakonske osnove, mnoge od kojih bijahu prikazane i u prošlom zasjedanju. Navesti ćemo glavnije: o promjeni poslovnika; o aneksiji Bosne i Hercegovine; o ugovoru sa Turskom glede aneksije; o diobi kotara u Českoj; o osjeganju radnika; o talijanskom pravnom fakultetu; o oprostu pristojbina pri obnovljenju izprava kod javnih vlasti; o pokriću odštete od 55 milijuna kruna izplaćenih Turskoj prigodom aneksije; o uređenju trgovackih i prometnih odnošaja sa drugim državam; o dozvoli, da se pupilarni novici mogu uložiti u obveznice občinskog zajma kraljevine Dalmacije od 1,000,000 krun; o ugovoru sa parobrodarskim društvom Lloyd u Trstu; isto sa društvom Austro-Amerikana; o novoj kućarini razrednoj i najmonjoj; o promjenam u organizaciji političke uprave u Českoj.

Pri koncu sjednice postavljeni su razni upiti na predsjednika glede osvade Kestraneke, direktora željeznog kartela, koji je obudio uobće zastupnike, da zlorabe svoj mandat na osobnu korist posredujući kod vlade. Predsjednik je žigosao postupak Kestraneke i pozvao

ga, da imenuje one zastupnike, koji bi se ogriješili u navedenom smislu.

Sjednica je za tim odgodjena za utorak 26. o. mj. Na dnevnom su redu izborni raznih odbora, a kad se isti obave, doći će na red prešni predlozi. Ima ih u svemu 13, medju kojim je, što se tiče političke strane, najvažniji prešni predlog Dra. Kramarža, kojim se traži da bude odmah imenovan odbor od 52 lica, koji će izraditi zakonsku osnovu o zaštiti narodnostnih manjina u pogledu škola.

Politički položaj u parlamentu.

O pitanju, kako će se dalje razvijati odnošaji u parlamentu mnogo se piše, a moglo bi se i više pisati, nu teško i gotovo je nemoguće doći do konkretnog zaključka. Slavenacka jednota za sad ne tjera obstrukciju, već stoji na stanovištu odlučne oporbe proti današnjoj vladi, te čeka priliku da je sruši. Ona je jako kompaktna, što mu drago govorili proti tomu imenu, koji uvidjaju tajnu obstrukciju u tome, što se neće doći do meritornog rada skroz cilu nastajnu sjednicu tobože krivnom Čeha i njihovih prešnih predloga.

Izlatkun je za sve njemačke stranke složne u svom izstupu proti slavenskoj jednoti. Odlučnu rieč svakako sada vode Poljaci, koji preko svog klubskog poglavice Glombinskoga uputiše pregovore sa ostalim strankama ne bi li se došlo do koalicije u parlamentu i po tom do koalicionog kabineta. To bi značilo pad vlade i današnjeg sistema protivnog slavenim, Nu, da li će kada to uspeti nije moguće predviditi. Sudeć po pisanju nekih bečkih novina, osobito „Frei Presse“ koja je uprav van sebe od jeda, što nema obstrukcije, izgleda, da bi nastojanje Poljaka moglo imati uspjeha. Svakako je utješljiva pojava, što Poljaci nisu više tako odlučni protivnici „slavenske jednote“, kojoj ka da su počeli naginjati.

Česki ministri Začek i Brai nisu predali još ostavku. Govori se, da će ju predati čim ministarsko vieće bude zaključilo, da prikaže na sankciju zakonske osnove nekih sloba njemačkih pokrajina glede izključive uporabe njemačkog jezika u uredim i školam.

Ostavka českih ministara donieta bi sobom krizu celog kabineta, koji bi se morao ili rekonstruirati po želji Čeha ili otić u nepovrat. Tako se već govori o mogućnosti, da dodje opet na vladu ministarstvo samih činovnika.

Opreke izmedju Čeha i niemaca zbog innožih težkih nepravda, što su ih Česi pretrpili, tako su velike, da bi i najmanja sitnica mogla biti povodom težkim zapletajim i sva današnja nagadjanja nišetnim učiniti.

Sveza južnih slavena.

Jučer se je nanovo konstituirala sveza južnih slavena, u kojoj su zastupnici iz Dalmacije izim četvorice što istupaše, te hrvatski zastupnici iz Istre i neki slovensci. Predsjednikom je izabran Dr. Ploj a podpredsjednikom Dr. Laginja. Odlučeno je, da se uzdrži „slavenska sveza, u kojoj su zastupnici „slovenskog kluba“ i „sveze južnih slavena“. U ovoj zadnjoj bilo je u julu odlučeno da se olrgne i izstupi iz slavenske sveze. Izgleda po tom da je taj zaključak bio reasumiran, kad se sad obratno zaključilo. To je sasvim razborito i rodoljubno učinjeno. Nisu zemani, da nam može biti dozvoljen luksus nesloge i ciepanja, pak je nužno i po narodnu stvar korisno, da hrvatski i slovenski zastupnici sviju struja i stranaka budu složni barem pred zajedničkim neprijateljem.

Drugi krvavi slučaj u Zadru.

Pišu nam iz Zadra: Ovaj zadnji krvavi događaj u Zadru daje prigode „Dalmati“ da jari i stvara mučenike gdje ih nije. Mi žalimo nemiili slučaj, ali radi javnog mnijenja moramo iznieti na vidjelo pravu istinu, da pošteno i nepristrano občinstvo sudi, koliko je opravdan vapaj „Dalmate“: „non ha da rimauer invendicata“.

Dakle na 17. na večer tek, mj., domobranac Ante Baranović iz Šibenika sa svoja tri druga stupio u mjestnu „Birraria nuova“ vođenu od Mate Pasqualina, zasjao i mirno s drugovima pio. Za njima je ušlo u lokal društvo građana, osmorica ih na broju, medju kojima bio je i pokojni Rikard Zanella. Netom stupili u lokal, neki Rojnice (sin ličanina i majke šibenke iz Gerice) šetajuć se gori i doli po dvoran i motajuć cigaretu, uzvikne: „cavra chi pretendē per le cavre de croati“. Gospodar lokala na to ga opomenuo na mir, jer da on živi i s jedmima i sa drugima. Malo za tim, neki Nicoletto, bivši detektiv poglavarstva, uljigne u dvoranu sa komad drva što je otrgao u dvorištu iste pivare, pa ni dvie ni tri, lupne po glavi Baranovića. Medju tim drugovi Baranovića se odalečili bili i on sam morao se

boriti sa osmoricom. Stale su letiti čaše i ine stvari, kad od jednog pokojni Zanella zgrabiv drvenu sidju sa svom silom zamahne te udari Baranovića po glavi i u isti čas, trgnav mearsari nož, zbode ga izpod lieve klučice, i pobježe. Baranović vidivši se tako na pravdom Boga zlostavljen, u onoj uzbudjenosti i ganuću srca, potrača za svojim napadačem, i dostigav ga, probode bajunetom, uslied čega je i podlegao.

Ovo je zgoljna istina, koju podkriepiljuje i „Risorgimento“ u zadnjem svom broju, tvrdeći, da ga je pokojni Zanella udario sjedalicom po glavi.

Komenata ne treba, jer čin sam po sebi jasno govori, ali nam se nameće jedno pitanje, koje je upravljeno dopisniku „Il Piccolo“ i gundevaljima oko „Dalmate“. Name: Što bi bili oni uradili da su se on čas natizali u koži Baranovića? Bili oni po evandjeosku razgrudili bili prsa i napadaču pokazali gdje da pogodi? Altro che barbari, kako svršava zaplijena epigrafa talijanskih akademičara u smrt Zanella! Jedan napadnut od osmorice bez uzroka i izmrcvaren, barbaro, a oni? Junaci a la faccia a terra.

Opetujemo, žalimo nemiili slučaj, ali se ne slažemo sa postupkom občinskog upraviteljstva a nipošto sa onim Dr. Ziliotta, gradonačelnika, koji korporativno i demostrativno učestvovaše sprovodu te u crno zavili občini u Paraviu, kao da poginu jedan dei mille. Ali, da gospodin načelnik morao biti dosjedan svojim riečima izuženim u saboru, da će se on i njegovi staviti na čelo ulice i boriti se do skrajnosti. Sada smo na čistacu, da izmedju načelnika, občinskih prisjednika i ulice nema razlike. Jer oni, sudjelovanjem u uredovnoj formi k sprovodu, pokazavše, da su solidarni sa izgređnicima te mi više ne možemo u nje nikakvo povjerenje položiti. Slavnoj vladi, te domaćem sinu na razmišljaj.

A da su solidarni sa izgređnicim vidilo se i prije. Kad je ono Serčić imo umoren nijedan dućan talijanski nije htio na svojim prozorima imati Serčićeve osmrtnice, a ipak se kasnije govorilo da ga u to nije ulazila mržnja na sve što je hrvatsko.

Čujemo pako, da se građani groze Pasqualinu i naviestili nu bojkot, što nas nipošto ne iznenadjuje, poznavajuć dobro bahatos naših protivnika, ali se čudom začudismo kad doznasmo da je vojnička vlast zabranila vojnicima da silaze u lokal M. Pasqualina. Ovo nije nipošto opravdano, te držimo da će vlasti tu naredbu opozvati, jer u Pasqualina ne vidimo nikakvo zlo. On se podnio vitežki, kao pošten i nepristran obrtnik i građanin.

Vlada prama našim ljudima.

Izvietiti ćemo danas jednu od onih zanimivih pojava, koje u nizu drugih pojava, sačinjaju karakteristiku sustavnog vladinog zapostavljanja naših ljudi pred svemoćnim niemcima. — Radi se o ovom.

Bečka vlada, ili bolje ministarstvo za nastavu razpisalo je još u travnju ov. g. u javnim glasilima poziv, kojim je pozvala one umjetničke pregaoc, koji su što na glazbenom ili književnom polju izradili, da te radnje kao pokusne prilože molbi za podjeljenje državne podpore, koja je namijenjena daljnjo obrazbi molitelja. U tom pozivu je naglašeno bilo, da rok za podnašanje molba traje do uključivo 20. svibnja ov. g.

Prama tome i ja sam pravodobno podnio na ministarstvo nastave u Beču molbu, kojoj sam priložio dvie pokusne književne radnje, da na temelju toga molim visoko isto, da mi u svrhu daljne naobrazbe doznači objavljenu državnu podporu.

Čudnovato, ali ni do otvora nove školske godine ova moja molba nije bila riešena. Za to sam, iz puna tri mjeseca prikazao spisateljicu, ali ni na ovu ne stiže ništa. Radi toga sam se u mojoj književnoj skromosti drznuo da na visoko isto upravim brojavnu molbu, nu ni sad još moja molba nije bila riešena.

Ali što još više zapanjuje čudom jest to, da sve do danas od moje molbe nema ni glasa ni glasnika. Ni iza punih pet mjeseci visoko isto nije se ustojljivo riešiti jednu tako malu molbicu. Pa da ne izgubi uztrpljenje i pobožni benediktinac?! Dakle, ako Hrvat pita za tako plemenitu svrhu jednu tako na zakonu osnovanu podporu, onda mu se ni za pet mjeseci ne riešava molba, nu kada n. pr. ljetos niemac Pöffel pita na temelju nekih književnih radnja, kod ratnog ministarstva da mu se kao takovom uvaži molba za pravo jednogodišnje dobrovoljačke službe, onda se to s mjesta povoljno riešava.

Dakle, što bi ova vladina nejednakopravnost pred dvama jednakopravnim državljanima

Prva parna tvornica
za bojadisanje, pranje i kemičko
čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA
Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao:
obitna, urešana, za šetnju, kazaliti i plesove.
Osim toga zastore, prostrance, rukavice od
kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa
strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih
predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno
poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
1. IX. Glavna ulica.

**Šivači strojevi
Singer**

„66“

kupu- su
ju se ozna-
samo čena
u na- uvjek
šim sa
skladi ovim
štima zna-
koja kom.

Ne treba se dati zavesti kroz
druge oglase, koji imaju tu
svrhu, da uz ime SINGER raz-
pačavaju već upotrebljavane
strojeve ili one kojeg drugog
proizvodu, pošto mi ne pre-
puštamo naših šivaćih strojeva
preprodavaocima, nego ih iz-
ravno sami obćinstvu razpro-
dajemo.

Šibenik, glavna ulica.
6-10

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glaso
vite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nad-
mašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su
najradje traženi od svih pekara pod imenom:

☐ „Četvorine Chamotte“ ☐

po K 1-10 komad s protegama 28/ 28,5 cm. Ove
četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu
vrucinu, te ga ni najmanje ne prigore; uslov, s
kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pucaju
ni pri najnižem grijanju ili ohladjenju. — Traju
po prilici tri godine makar uz neprestaju radnju.

Izključivo skladište za Dalmaciju: 25-25

Tvrđka Faust Inchoistri — Šibenik.

Družbe sv. Ćirila i Metoda
za Istru izvrstno sredstvo
protiv svakog
kašlja i katara

Prsni bonboni.

Omot po 20 filira. Dobiva se svagdje.
Glavno skladište: PAVAO BAAR, Varaždin.

Loze navrnute

svakovrstne liepe prve vrsti dalmatinske na
podlozi Aramon × Rup. G. L., Rip. × Rup.
3309 i Rup. Monticola. Ove vrsti žilavice i reznice
Rip. × Berlandteri-Teleki.

Čisti sortimenti mogu se dobiti kod:
Forčić i drug
Trtnica-Lozar Komen (Primorsko).

Cienik se šalje na zahtjev franko.

Veliko skladište gotovih odjela za gospodu

Saisona 1909-1910

✱ Pio Trzanović ✱ Šibenik ✱

Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana pri-
spjela od jedne glasovite krojačnice velika količina gotovih
odjela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju
radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti ciena, tako da sam
u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujuć se bilježim se veleštovanjem

18. IX. — 18. III.

Pio Terzanović.

Gene vilo miče!

Najzadnja moda!

Svoj k svome!

Svim našim trgovcima preporuča se
najtoplije

„Gospodarska sveza“

centrala za ukupnu kupoprodaju
u Ljubljani.

Registrovana zadruga sa ograničenim jamstvom.
Zastupnik za Trst, Istru i Dalmaciju: Svetko Hanibal
Škerl, Trst, Via Giorgio Galatti, Telefon 2110 Interurban.
Prodaje na veliko:
grah, kupus, krumpir, žito, brašno, petrolej, ulje, slama
4-24 i t. d.

Objava.

Čast mi je javiti p. n. obćinstvu, naj-
skoli trgovcima i obrtnicima, da sam nau-
mio doskora otvoriti ovdje prvu ovakove
vrsti na našem jugu

✱ tvornicu papirnatih vrećica ✱

za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što
se je dosle iza ovakove stvari moralo naše
obćinstvo obraćati van pokrajine i podupi-
rati svojim novcem tuđa poduzeća.

Moja tvornica papirnatih vrećica biti će
uredjena sasvim po zahtjevima moderne
tehnike i biti će snabdjevena sa onim raz-
nolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt.

Prama tomu očekujem, da ću u ovom pod-
divatvu bit izdašno podpomozhen t. j. počas-
ćen cijenjenim naručbama iz svih zemalja,
gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić
trgovac i posjednik.

G. AMADEI

vrlo sposoban u zanatu brusara.

Široka ulica br. 47, sućelice Daueru.

Samo još nekoliko dana primaju se
oglasi za

Zidni kalendar

Hrvatske tiskare u Šibeniku.

Pošto je ovo jedinstveni kalendar ove vrste u Dalmaciji, stoga neka se oni,
koji žele svoj proizvod upoznati sa širom javnošću, požure sa svojim ponudama.

Uprava hrv. tiskare.